

**БЮДЖЕТНА ДЕКЛАРАЦІЯ ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ
ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ****BUDGET DECLARATION AS A FACTOR FOR IMPROVING
THE TAX LEGISLATION OF UKRAINE**

Фукс Н.А., к.е.н., доцент,

доцент кафедри публічного та міжнародного права

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Уложенко В.М., к.ю.н.,

доцент кафедри публічного та міжнародного права

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

В статті розкрито становлення в Україні правових засад та практики складання і схвалення Бюджетної декларації. З'ясовано, що Бюджетна декларація переважно сприймається науковцями як документ, який містить основні завдання бюджетної політики держави на трирічний період. Водночас поза увагою залишається значення Бюджетної декларації для визначення пріоритетів податкової політики держави та удосконалення податкового законодавства. Це актуалізує аналіз впливу Бюджетної декларації на податкову політику України та внесення змін до податкового законодавства.

Встановлено, що норми Бюджетного кодексу України 2010 р. щодо середньострокового бюджетного планування чинні з 01.01.2019 р. Проте напрацюванню досвіду щорічного складання Бюджетної декларації завадили пандемія COVID-19 (2020 р.) та широкомасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України (2022 р.). Відсутність безперервної практики складання Бюджетної декларації негативно позначається на ефективності бюджетної і податкової політики держави.

Пропонується виключити з ч. 6 ст. 152 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» 2010 р. друге речення. Це дозволить Верховній Раді України здійснювати контроль за дотриманням бюджетного законодавства під час розгляду Бюджетної декларації щорічно згідно з п. 1) ч. 1 ст. 109 Бюджетного кодексу України 2010 р. Уніфікація норм обох законів забезпечить єдиний підхід до реалізації парламентом наданого йому повноваження. Верховна Рада України зможе за необхідності щорічно надавати Кабінету Міністрів України рекомендації щодо бюджетної та податкової політики, пріоритети якої також визначаються у Бюджетній декларації.

Враховуючи досвід країн Європейського Союзу, вбачається за доцільне внести зміни до бюджетного законодавства щодо запровадження довгострокового бюджетного прогнозування на п'ять або сім років. Це сприятиме обґрунтованості та збалансуванню бюджетної та податкової політики України під час воєнного стану та у післявоєнний період.

Ключові слова: бюджетна декларація, бюджетна політика держави, середньострокове бюджетне планування, податкові надходження, податкова політика держави, податкове законодавство, дохідна частина бюджету, Міністерство фінансів України, Кабінет Міністрів України.

The article describes the formation of the legal basis and practice of proposing and approving of the Budget Declaration in Ukraine. It was found that the Budget Declaration is mainly perceived as a document that contains the main goals of the state's budget policy for a three-year period. At the same time, it is remains overlooked the importance of the Budget Declaration for determination of the priorities of the state's tax policy and the tax legislation improving. The above updates a analysis of the effect of the Budget Declaration on the tax policy of Ukraine and approving changes to the tax legislation.

It was set that the norms of the Budget Code of Ukraine, 2010 regarding medium-term budget planning are active from January 1, 2019. However, the experience in the annual approving of the Budget Declaration was prevented by the COVID-19 pandemic (2020) and of the russian large-scale military aggression against Ukraine (2022). The lack of continuous practice of proposing of the Budget Declaration has a negative effect on the potency of the state's budget and tax policy.

It is proposed to exclude the second sentence from Part 6 of Art. 152 of the Law of Ukraine "On the Rules of Procedure of the Verkhovna Rada of Ukraine", 2010. This will allow the Verkhovna Rada of Ukraine to monitor compliance with budget legislation during the review of the Budget Declaration annually in accordance with Clause 1 Part 1 of Art. 109 of the Budget Code of Ukraine, 2010. The unification of both laws will ensure the unified approach for the implementation of the authorities granted to the Parliament. If it is necessary, the Verkhovna Rada of Ukraine will be able to annually provide to the Cabinet of Ministers of Ukraine recommendations on the budget and tax policy, the priorities of which are also determined by the Budget Declaration.

Considering on the experience of the European Union countries, it is appropriate to amend the budget legislation regarding of the long-term budget forecasting (five or seven years). This will assist for the justification and balancing of the budget and tax policy of Ukraine during the martial law and in the post-war period.

Key words: budget declaration, state budget policy, medium-term budget planning, tax revenues, state tax policy, tax legislation, revenue part of the budget, Ministry of Finance of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine.

На виконання зобов'язань, взятих Україною щодо обміну інформацією, досвідом та найкращою практикою в частині розвитку середньострокового бюджетного прогнозування (планування) відповідно до п. п. а) ч. 1 ст. 347 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. (набрала чинності 01.09.2017 р.) Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового планування» від 06.12.2018 р. № 2646-VIII, згідно з яким з 01.01.2019 р. в країні введено середньострокове бюджетне планування (на плановий та наступні за пла-

новим два бюджетні періоди) для обох рівнів бюджетної системи. На рівні держави це означає складання та схвалення Бюджетної декларації замість Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди.

Питання, пов'язані із запровадженням середньострокового бюджетного планування в Україні, підготовкою Бюджетної декларації, досліджують науковці різних галузей знань, зокрема, юристи та економісти – Білецька О. А. [1], Бліхар М. М. [2], Боднарук Ю. В. [3], Бояр А. О. [4], Жибер Т. В. [5], Коляда Т. А. [6], Нечипоренко А. В. [7], Сідор М. І. [3] та ін. Опрацювання наукових праць цих та інших дослідників наводить на думку, що Бюджетна

декларація вченими переважно сприймається як документ, який містить основи бюджетної політики на трирічний період. Тобто в наявних дослідженнях увага фокусується на ролі Бюджетної декларації у плануванні дохідної та видаткової частин державного бюджету на середньострокову перспективу з урахуванням показників економічного і соціального розвитку України. Залишається поза увагою вплив цього акта бюджетного законодавства на інші складові фінансової політики держави, насамперед, податкову політику і податкове законодавство. Проте ефективність бюджетної політики обумовлюється її узгодженістю з податковою політикою, оскільки податкові надходження згідно з п. п. 1) ч. 1 ст. 9 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (далі – БКУ 2010 р.) належать до першого розділу доходів бюджетів, який навіть в умовах воєнного стану, за даними Державного веб-порталу бюджету для громадян Open Budget, за січень-листопад 2023 р. у структурі зведеного бюджету України за доходами становить 53,18%, у структурі Державного бюджету України – 45,27%, а у структурі місцевих бюджетів – 66,54% [8]. Наведені міркування та статистичні дані актуалізують необхідність вивчення змісту Бюджетної декларації в контексті визначення пріоритетів податкової політики та податкового законодавства України.

Метою статті є аналіз Бюджетної декларації в частині її впливу на податкову політику держави, внесення змін до податкового законодавства та обґрунтування пропозицій щодо удосконалення практики її застосування.

Відповідно до абз. 1 ч. 1 ст. 33 БКУ 2010 р. Бюджетна декларація – це документ середньострокового бюджетного планування, що визначає засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий період та є основою для складання проекту Державного бюджету України і прогнозів місцевих бюджетів. При цьому згідно з ч. 4 ст. 3 БКУ 2010 р. середньостроковий період включає плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди. Тобто за загальним правилом визначення тривалості бюджетного періоду, виходячи з ч. 1 ст. 96 Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР та ч. 1 ст. 3 БКУ 2010 р., – це три календарні роки.

Бюджетна декларація належить до актів бюджетного законодавства, що передбачено в п. 2¹) ч. 1 ст. 4 БКУ 2010 р., і має складатися з урахуванням принципу обґрунтованості, який відповідно до п. 5) ч. 1 ст. 7 БКУ 2010 р. полягає у формуванні бюджету на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку країни та розрахунках надходжень і витрат бюджету, що здійснюються згідно із затвердженими методиками і правилами. Бюджетна декларація слугує основою для підготовки прогнозів місцевих бюджетів, а, отже, і проектів місцевих бюджетів, а найголовніше – проекту Державного бюджету України. Зважаючи на це, в ч. 7 ст. 33 БКУ 2010 р. передбачено, що Кабінет Міністрів України щорічно, не пізніше 1 червня року, що передує плановому, схвалює Бюджетну декларацію, яка набуває статусу офіційного документа та оформлюється постановою уряду. З дня схвалення Бюджетної декларації в поточному бюджетному періоді втрачає чинність аналогічний документ, схвалений у попередньому році. Таким чином, щорічне оновлення Бюджетної декларації дозволяє з року в рік коригувати бюджетну політику, що особливо актуально в умовах залежності прогнозних макропоказників від низки зовнішніх чинників (політичних, економічних, фінансових, військових тощо).

Важливим етапом процедури середньострокового бюджетного планування на рівні держави є розгляд схваленої Кабінетом Міністрів України Бюджетної декларації у Верховній Раді України, порядок якого відповідно до абз. 2 ч. 8 ст. 33 БКУ 2010 р. передбачений у ст. 152 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. № 1861-VI (далі – Закон про Регламент

ВРУ 2010 р.). Оскільки згодом (не пізніше 15 вересня) до парламенту буде внесений проект Закону про Державний бюджет України на наступний рік, який має ґрунтуватися на Бюджетній декларації, для його подальшого затвердження, Верховна Рада України наділена повноваженнями з контролю за дотриманням бюджетного законодавства у процесі розгляду Бюджетної декларації згідно з п. 1) ч. 1 ст. 109 БКУ 2010 р. Проте відповідно до ч. 6 ст. 152 Закону про Регламент ВРУ 2010 р., якщо Верховною Радою України в установленний термін, тобто до 15 липня року, що передує плановому, не розглянуто питання щодо Бюджетної декларації або не прийнято рішення щодо нього, таке питання надалі не потребує розгляду. Вважаємо, що у такій редакції норма, зазначена в ч. 6 ст. 152 Закону про Регламент ВРУ 2010 р. не відповідає нормі, закріпленій в ч. 1 ст. 109 БКУ 2010 р., в частині забезпечення виконання парламентом зобов'язання щодо здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства під час розгляду Бюджетної декларації щорічно.

Як ми вже зазначали вище, законодавчі норми щодо процедури складання та схвалення Бюджетної декларації, основними учасниками якої визначено Міністерство фінансів України та Кабінет Міністрів України, набули чинності з 01.01.2019 р. З того часу до широкомасштабного військового вторгнення Російської Федерації (далі – РФ) в Україну 24.02.2022 р. середньострокове бюджетне планування на кожні наступні три бюджетні періоди мало б здійснюватися тричі: на 2020–2022 рр., 2021–2023 рр. та 2022–2024 рр. Проте, як відомо, за вказаний трирічний період процедура складання Міністерством фінансів України, схвалення Кабінетом Міністрів України та розгляду Верховною Радою України Бюджетної декларації отримала практичну реалізацію лише один раз, у 2021 р., що, зрозуміло, негативно позначилося не лише на бюджетній, але й на податковій політиці держави, від ефективності якої залежить формування доходів бюджетів, насамперед, державного. Так сталося через тимчасове призупинення дії ст. 33 «Складання та схвалення Бюджетної декларації» БКУ 2010 р. з дня набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 13.04.2020 р. № 533-IX, тобто з 18.04.2020 р. до 01.01.2021 р.

За відсутності на офіційному веб-порталі Верховної Ради України пояснювальної записки до відповідного даному законодавчому акту проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 11.04.2020 р. № 3279-д причину такого рішення встановлюємо зі змісту висновку Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України до цього проекту Закону – це внесення змін до законодавства у зв'язку з необхідністю вжиття заходів із початком у світі пандемії COVID-19 та встановлення на усій території України карантину на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 11.03.2020 р. № 211. Також зауважимо, що парламент під час прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 13.04.2020 р. № 533-IX не врахував рекомендацію Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України щодо юридично коректного врегулювання питань такого характеру шляхом внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» БКУ 2010 р. [9, с. 6].

15.07.2021 р., в день розгляду Верховною Радою України Бюджетної декларації на 2022–2024 роки з'явився допис на сайті Міністерства фінансів України, в якому зазначалося, що завдяки спільним зусиллям міністерства, головних розпорядників бюджетних коштів, уряду та парламенту Україна переходить на середньострокове

бюджетне планування, а також наведені слова Міністра фінансів України Марченка С. М. з виступу під час представлення цього документа народним депутатам України про історичну значущість цієї події, адже Бюджетна декларація на три роки розглядалася вперше [10]. Бюджетна декларація на 2022–2024 роки пройшла усі етапи передбаченої законодавством юридичної процедури: складання Міністерством фінансів України – схвалення Кабінетом Міністрів України та оформлення постановою «Про схвалення Бюджетної декларації на 2022–2024 роки» від 31.05.2021 р. № 548 – розгляд Верховною Радою України та прийняття постанови «Про Бюджетну декларацію на 2022–2024 роки» від 15.07.2021 р. № 1652-IX, згідно з якою парламент взяв до відома Бюджетну декларацію на 2022–2024 роки та схвалив рекомендації щодо бюджетної політики, які уряд мав врахувати під час підготовки проекту Закону про Державний бюджет України на 2022 рік та складання Бюджетної декларації на 2023–2025 роки.

04.02.2022 р. прес-служба Міністерства фінансів України повідомила про початок роботи з підготовки Бюджетної декларації на 2023–2025 роки [11]. Проте подальшому розвитку розпочатій у 2021 р. практиці середньострокового бюджетного планування завадила збройна агресія РФ проти України, у зв'язку з чим 24.02.2022 р. на території нашої держави було введено воєнний стан на підставі Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 2102-IX та Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 р. № 64/2022. На підставі Закону України «Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України» від 15.03.2022 р. № 2134-IX, як попередньо рекомендувало Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у висновку до проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» від 11.04.2020 р. № 3279-д [9, с. 6], було внесено зміни до п. 22 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» БКУ 2010 р. Підкреслимо, що розділ VI було доповнено п. 22 на випадок необхідності зупинення норм окремих статей кодексу в умовах воєнного стану ще згідно із Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. № 79-VIII.

Наразі зміни до п. 22 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» БКУ 2010 р. вже не діють, оскільки на підставі Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення передбачуваності бюджетної політики та посилення боргової стійкості» від 27.07.2023 р. № 3278-IX абз. 11 п. п. 1 п. 22 було вилучено з розділу VI (набрав чинності з 01.01.2024 р.). Ці зміни обумовлені необхідністю прийняття низки законів на виконання Листа про наміри директору-розпоряднику Міжнародного валютного фонду за підписом Президента України, Прем'єр-міністра України, Міністра фінансів України та Голови Національного банку України та Меморандуму про економічну та фінансову політику Уряду України і Національного банку України в рамках підтриманої Міжнародним валютним фондом нової чотирирічної Програми розширеного фінансування для України, підписаного Міністром фінансів України Марченком С. М. відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення проекту Листа про наміри Уряду України і Національного банку України до Міжнародного валютного фонду та проекту Меморандуму про економічну та фінансову політику» від 24.03.2023 р. № 242-р. Так, у п. 23 Меморандуму про економічну та фінансову політику від 24.03.2023 р. Україна взяла на себе зобов'язання скасувати норми про призупинення підготовки Бюджетної декларації напередодні бюджетного циклу 2024 р. та розробити повноцінну середньострокову Бюджетну декла-

рацію на 2025–2028 роки для складання Державного бюджету України на 2025 р. [12].

Отже, на даний момент маємо можливість проаналізувати зміст Бюджетної декларації в частині її впливу на податкову політику держави та податкове законодавство лише на основі однієї Бюджетної декларації на 2022–2024 роки. Насамперед зауважимо, що цей документ був схвалений Кабінетом Міністрів України 31.05.2021 р. та розглянутий Верховною Радою України 15.07.2021 р., тобто до широкомасштабного збройного вторгнення РФ в Україну, що вказує на необхідність опрацювання його змісту з урахуванням сучасної ситуації – воєнного стану в країні. В зазначеному документі є кілька розділів, які викликають неабияку зацікавленість в контексті теми дослідження, а саме: «Пріоритетні завдання податкової політики», «Формування дохідної частини» та «Пропозиції змін до законодавства України» [13, с. 14–20, 43–44].

Так, у розділі «Пріоритетні завдання податкової політики» Бюджетної декларації на 2022–2024 роки підкреслюється, що пріоритетом податкової політики держави на вказані три роки є стабільність податкової системи, підвищення ефективності та спрощення адміністрування податків і зборів за мінімізації можливостей для зловживань [13, с. 14]. Не зважаючи на воєнний стан, який триває в країні з 24.02.2022 р. до нині, більше половини із сформульованих в цьому розділі завдань вже реалізована в податковому законодавстві (див. табл. 1).

Як видно з таблиці 1, пріоритети податкової політики, визначені у Бюджетній декларації на 2022–2024 роки, обумовлені зобов'язаннями, які взяла на себе наша держава відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. (ст. ст. 349–354). Загалом їх можна згрупувати за двома напрямками: удосконалення адміністрування в частині непрямих податків (акцизний податок, податок на додану вартість) і податкових перевірок та впровадження заходів, спрямованих на протидію розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування (стандарти BEPS, автоматичний обмін податковою інформацією, укладення міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування).

В розділі «Формування дохідної частини» Бюджетної декларації на 2022–2024 роки [13, с. 15–20] представлено прогноз доходів Державного бюджету України на відповідні роки з урахуванням прогнозних показників податкових надходжень, розрахованих на основі чинних ставок податків і зборів, зокрема, з таких основних платежів, як податок на доходи фізичних осіб, військовий збір, податок на прибуток підприємств, рентна плата, податок на додану вартість, акцизний податок, екологічний податок. Виходячи з прогнозу основних макропоказників економічного і соціального розвитку країни, динаміки бази оподаткування та ефективності адміністрування податковими надходженнями, в Бюджетній декларації на 2022–2024 роки заявлено про зростання загальних показників доходів Державного бюджету України у цей період [13, с. 18]. В розділі «Пропозиції змін до законодавства України» [13, с. 43–44] переважно мова йде про напрацювання змін саме до податкового законодавства в частині акцизного податку, екологічного податку, рентної плати, податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість.

Таким чином, на основі аналізу розділів «Пріоритетні завдання податкової політики», «Формування дохідної частини», «Пропозиції змін до законодавства України» Бюджетної декларації на 2022–2024 роки, ми дійшли висновку, що цей документ визначає напрями розвитку податкової політики держави та податкового законодавства. Тому в Бюджетній декларації на 2025–2028 роки також будуть сформульовані основні завдання податкової політики на найближчу перспективу та ініційовані

Результати реалізації в законодавстві пріоритетних завдань податкової політики, визначених у Бюджетній декларації на 2022–2024 роки

Пріоритетні завдання податкової політики, визначені в Бюджетній декларації на 2022–2024 роки	
Зміст завдань	Поточні результати реалізації визначених завдань
Удосконалення інструментів адміністрування акцизного податку	1) Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» від 30.11.2021 р. № 1914-IX (чинний з 01.01.2022 р.); 2) Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України у зв'язку із запровадженням електронної простежуваності обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 29.06.2023 р. № 3173-IX (чинний, введення в дію відбудеться з 01.01.2026 р.)
Поступове наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до рівня, передбаченого Директивою Європейського Союзу	Віднесено до цілей та заходів Національної стратегії доходів до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 р. № 1218-р (п. 4.3.6 Таблиці 1.1)
Запровадження Е-акцизу для алкогольних напоїв та тютюнових виробів	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України у зв'язку із запровадженням електронної простежуваності обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 29.06.2023 р. № 3173-IX (чинний, введення в дію відбудеться з 01.01.2026 р.)
Наближення норм податкового законодавства з податку на додану вартість до положень європейського законодавства	Віднесено до цілей та заходів Національної стратегії доходів до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 р. № 1218-р (п. 4.3.5 Таблиці 1.1)
Впровадження стандартів BEPS (Base erosion and Profit Shifting), приєднання до процедури автоматичного обміну податковою інформацією за міжнародними стандартами	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо імплементації міжнародного стандарту автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки» від 20.03.2023 р. № 2970-IX (чинний з 28.04.2023 р.)
Проведення переговорів щодо міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування з Ліхтенштейном, САР Сянганом (Гонконгом), Францією, Чорногорією та Японією	Віднесено до цілей та заходів Національної стратегії доходів до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 р. № 1218-р (п. 4.3.4 Таблиці 1.1)
Запровадження мінімального податкового зобов'язання з 1 гектара сільськогосподарських земель	Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень» від 30.11.2021 р. № 1914-IX (чинний з 01.01.2022 р.) з урахуванням п. п. 69.15 п. 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI
Впровадження електронних податкових перевірок (е-аудит)	Концепція впровадження електронного аудиту (е-аудиту) для платників податків Міністерства фінансів України від 30.11.2020 р.: 1) з 01.01.2023 р. – великі платники податків (на запит контролюючого органу під час проведення податкової перевірки відповідно до п. 85.2 ст. 85 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI); За умови внесення відповідних змін до податкового законодавства (проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо впровадження електронних перевірок (е-аудит) від 02.11.2021 р. № 6255 (станом на 08.01.2024 р. проект Закону знаходиться на ознайомленні в Комітеті з питань фінансів, податкової та митної політики Верховної Ради України з 04.11.2021 р.); 2) з 01.01.2025 р. – великі платники податків (обов'язкове подання файлу); 3) з 01.01.2027 р. – всі платники податку на додану вартість (обов'язкове подання файлу).

для їх реалізації зміни до податкового законодавства. Проте зміст відповідних розділів Бюджетної декларації на 2025–2028 роки кардинально відрізнятиметься від проаналізованих вище, оскільки підготовка нового документа відбуватиметься під час перебування держави в умовах триваючого упродовж не визначеного часу воєнного стану.

Як уже зрозуміло, Бюджетна декларація на 2025–2028 в частині визначення пріоритетів податкової політики та перспектив внесення змін до податкового законодавства ґрунтуватиметься на Національній стратегії доходів до 2030 року, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року» від 27.12.2023 р. № 1218-р. Очікується, що цей документ сприятиме

досягненню фіскальних орієнтирів середньострокового бюджетного планування, стане для Кабінету Міністрів України одним з керівних інструментів під час формування бюджету, а також інструментом комунікації щодо шляхів розвитку податкової та митної політики та адміністрування для усіх зацікавлених сторін [14, с. 2]. Загалом, виходячи з Національної стратегії доходів до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 р. № 1218-р, можна передбачити серед пріоритетів податкової політики, визначених в Бюджетній декларації на 2025–2028 роки, відновлення прогресивної шкали ставки податку на доходи фізичних осіб, приведення правил справляння податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість, акцизного

податку у відповідність до законодавства Європейського Союзу тощо.

На основі проведеного дослідження сформульовано наступні висновки та пропозиції: 1) не зважаючи на чинність з 01.01.2019 р. норм БКУ 2010 р. щодо середньострокового бюджетного планування, зокрема, щорічного складання Бюджетної декларації, їх правозастосування наразі перебуває на етапі становлення, що обумовлено пандемією COVID-19 (2020 р.) та військовою агресією РФ проти України (2022 р.); 2) відсутність безперервної щорічної практики складання Бюджетної декларації негативно позначається на ефективності не лише бюджетної, але й податкової політики держави; 3) для забезпечення здійснення Верховною Радою України контролю за дотриманням бюджетного законодавства у процесі розгляду Бюджетної декларації щорічно згідно з п. 1) ч. 1 ст. 109 БКУ 2010 р. пропонуємо виключити з ч. 6 ст. 152 Закону про

Регламент ВРУ 2010 р. друге речення. Це приведе у відповідність між собою норми обох законів і забезпечить парламенту можливість, у разі необхідності, щорічно надавати Кабінету Міністрів України рекомендації, у тому числі й щодо податкової політики, пріоритети якої також визначаються у Бюджетній декларації; 4) враховуючи досвід країн Європейського Союзу у сфері бюджетного прогнозування (планування) [4, с. 135], вважаємо за доцільне внести зміни до бюджетного законодавства, які дозволять одночасно з розвитком середньострокового бюджетного планування на три роки, що в європейських країнах за стандартною моделлю також включає наступний за поточним роком та два роки за ним [7, с. 192], запровадити довгострокове бюджетне прогнозування на п'ять або сім років, що сприятиме обґрунтованості та збалансуванню бюджетної та податкової політики України під час воєнного стану та у післявоєнний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька О. А. Методологічні підходи до формування Бюджетної декларації. *Вісник ХНТУ*. 2021. № 3 (78). С. 175–184.
2. Бліхар М., Гей К. Правові засади складання та розгляду Бюджетної декларації. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 143–149.
3. Сідор М. І., Боднарчук Ю. В. Зміст та структура бюджетного процесу в Україні. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. Вип. 2. С. 101–111.
4. Бояр А. О. Напрями трансформації бюджетної системи України в умовах європейської інтеграції. *Наукові праці НДФІ*. 2012. Вип. 3. С. 134–137.
5. Жибер Т. В. Середньострокове бюджетне планування під час війни в Україні. *Business&Law. Special edition*. 2022. № 2. С. 43–50.
6. Коляда Т. А., Гоч І. В. Особливості середньострокового бюджетного планування в Україні в умовах пандемії COVID-19. *Економічний простір*. 2020. № 161. С. 26–30.
7. Нечипоренко А. В., Дудченко В. М. Середньострокове бюджетне планування в Україні: проблеми та перспективи реалізації. *БІЗ-НЕСІНФОРМ*. 2021. № 4. С. 190–195.
8. Open Budget / Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 09.01.2024).
9. Висновок Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України на проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/72910> (дата звернення: 09.01.2024).
10. Сергій Марченко: Підтримка Бюджетної декларації є історичною подією. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_pidtrimka_biudzhethnoi_deklaratsii_ie_istorichnoi_podiiei-2987 (дата звернення: 09.01.2024).
11. У Мінфіні розпочали роботу з підготовки Бюджетної декларації на 2023–2025 роки. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/u_minfini_rozpochali_robotu_z_pidgotovki_biudzhethnoi_deklaratsii_na_2023_2025_roki-3301 (дата звернення: 09.01.2024).
12. Меморандум про економічну та фінансову політику від 24.03.2023 р. / Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Lol_MEFP_Ukraine_2023-03-24_1.pdf (дата звернення: 09.01.2024).
13. Бюджетна декларація на 2022–2024 роки / Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/sergii_marchenko_pidtrimka_biudzhethnoi_deklaratsii_ie_istorichnoi_podiiei-2987 (дата звернення: 09.01.2024).
14. Національна стратегія доходів до 2030 року / Міністерство фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/government_approved_national_revenue_strategy_2024-2030-4364 (дата звернення: 09.01.2024).